

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Ndc/26/2023
Identifikačné číslo spisu:	1419204474
Dátum vydania rozhodnutia:	25.07.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Mario Dubaň
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:1419204474.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci starostlivosti súdu o maloleté dieťa Y. R. T., narodeného X. R. XXXX, F., R.. L. XX, zastúpeného kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava, Vázovova 7/A, Bratislava, dieťa rodičov - matky X. Z., narodenej XX. S. XXXX, F., R.. L. XX, zastúpenej advokátskou kanceláriou URBÁNI & Partners s.r.o., Banská Bystrica, Skuteckého 17, IČO: 36 646 181, a otca K. Y. T., narodeného XX. R. XXXX, F., Y. L. M. XX, zastúpeného advokátom JUDr. Ľubomírom Schweighoferom, Bratislava, Šafárikovo nám. 2, o návrhu matky na zvýšenie výživného, vedenej na Krajskom súde v Trnave pod sp. zn. 13CoP/6/2023, o nesúhlase Krajského súdu v Trnave s postúpením veci Krajským súdom v Bratislave, takto

rozhodol:

Na prejednanie a rozhodnutie veci vedenej na Krajskom súde v Trnave pod sp. zn. 13CoP/6/2023 je príslušný Krajský súd v Trnave.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Trnave predložil vec Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) z dôvodu nesúhlasu s postúpením veci Krajským súdom v Bratislave podľa § 6 ods. 2 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilného mimosporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CMP“) majú za to, že vecne a miestne príslušným na prejednanie odvolania je v danom prípade Krajský súd v Bratislave; ustanovenie § 396b CMP vykladal v tom zmysle, že konanie o odvolaní proti rozhodnutiu vydanému okresným súdom v obvode Krajského súdu v Bratislave, ktoré sa začalo a právoplatne neskončilo do 31. mája 2023, dokončí Krajský súd v Bratislave. Argumentoval tým, že podľa gestora súdnej reformy, Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky, v daných prípadoch nedochádza k zmene kauzálnej príslušnosti, ale k jej zavedeniu. Považoval za nesporné, že pre novelizáciu procesných predpisov platí pravidlo, že nová procesnoprávna úprava sa použije odo dňa jej účinnosti aj na doterajšie konania (zásada okamžitej uplatniteľnosti) a pripomenul, že výnimky z tohto pravidla sa tradične zaraďujú do prechodných ustanovení zákona, ktorým sa zavádza nová právna úprava. Pri prijímaní zákona č. 150/2022 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s novými sídlami a obvody súdov, v znení neskorších predpisov sa tvorca novej úpravy rozhodol zakomponovať do prechodných ustanovení výnimku zo zásady okamžitej uplatniteľnosti. Ide o ustanovenie § 396b s

názvom „Prechodné ustanovenie k úpravám účinným od 01.06.2023“: „Konania začaté a právoplatne neskončené do 31.05.2023 sa dokončia na súdoch vecne a miestne príslušných podľa predpisov účinných do 31.05.2023; to neplatí, ak podľa osobitného predpisu výkon súdnictva prechádza z vecne a miestne príslušného súdu na iný súd.“ Vyložil, že procesné civilné predpisy pojem „konanie“ priamo nedefinujú a pri jeho vymedzení možno vychádzať z ustanovenia upravujúceho jeho začatie v § 156 CSP a z judikatúry, v zmysle ktorej konanie na prvom i druhom stupni tvorí jeden celok, keďže sa končí až právoplatnosťou prvostupňového rozhodnutia (III. ÚS 239/08). Bol názoru, že prechodné ustanovenie § 396b CMP preto nevyhnutne zahŕňa nielen prvoinštančné konania, ale aj odvolacie konania. V predložennom nesúhlase s postúpením veci ďalej zdôraznil, že dokončenie odvolacieho konania na krajskom súde príslušnom podľa predpisov účinných do 31. mája 2023 zodpovedá aj zásade perpetuatio fori, t. j., že príslušnosť sa určuje podľa okolností v čase začatia konania a takto určená príslušnosť trvá až do skončenia konania (§ 36 ods. 2 CSP). Toto pravidlo ukladá súdu povinnosť prihliadať na okolnosti v čase začatia konania, bez rozdielu v tom, či sa týkajú strán konania alebo súdu. Mal za to, že v danom prípade zároveň nie je naplnená časť vety za bodkočiarkou ustanovenia § 396b CMP: „...; to neplatí, ak podľa osobitného predpisu výkon súdnictva prechádza z vecne a miestne príslušného súdu na iný súd.“ K prechodu súdnictva došlo v prípadoch ustanovených „podľa osobitného predpisu“, a to v prípade prechodu súdnictva na mestské sudy, v prípade zaniknutých okresných súdov, resp. vo vzťahu medzi doterajšími krajskými súdmi a novovznikajúcimi správnymi súdmi. Krajský súd v Bratislave nezanikol a zachoval si svoju funkčnú príslušnosť odvolacieho súdu. Záverom poznamenal, že zo zákona č. 150/2022 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s novými sídlami a obvody súdov, v znení neskorších predpisov, ale ani z iných predpisov nevyplýva, že by zásada rýchlosti a plynulosti konania mala byť nadradená zásade perpetuatio fori, a už vôbec nie zásade zákonného sudcu. Zmena v osobe zákonného sudcu po pridelení veci nie je vylúčená, no musí sa udiť jedine v súlade so zákonom ustanovenými podmienkami a pri dodržaní zákonom ustanoveného postupu (I. ÚS 448/2016).

2. Podľa § 5 CMP súd aj bez námietky skúma príslušnosť počas celého konania.

3. Podľa § 6 ods. 1 a 2 CMP ak súd zistí, že nie je príslušný, bezodkladne postúpi vec príslušnému súdu bez rozhodnutia a upovedomí o tom účastníkov. Ak súd, ktorému bola vec postúpená, s postúpením nesúhlasí, bezodkladne predloží súdny spis bez rozhodnutia spoločne nadriadenému súdu na rozhodnutie o príslušnosti; ak ide o spor o miestnu príslušnosť, predloží súdny spis svojmu nadriadenému súdu. Týmto rozhodnutím sú sudy viazané.

4. Podľa § 3 ods. 5 písm. b) CMP na konanie o odvolaní proti rozhodnutiu vo veciach podľa prvej hlavy a tretej hlavy druhej časti, tretej časti a štvrtej časti vydanému okresným súdom so sídlom v obvode Krajského súdu v Bratislave a Krajského súdu v Nitre je príslušný Krajský súd v Trnave.

5. Podľa § 396b CMP konania začaté a právoplatne neskončené do 31. mája 2023 sa dokončia na súdoch vecne a miestne príslušných podľa predpisov účinných do 31. mája 2023; to neplatí, ak podľa osobitného predpisu výkon súdnictva prechádza z vecne a miestne príslušného súdu na iný súd.

6. Podľa § 2 ods. 1 CMP na konania podľa tohto zákona sa použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak.

7. Podľa § 36 ods. 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“) príslušnosť sa určuje podľa okolností v čase začatia konania; takto určená príslušnosť trvá až do skončenia konania.

8. Najvyšší súd ako súd funkčne príslušný (súd najbližšie spoločne nadriadený Krajskému súdu v Trnave a Krajskému súdu v Bratislave) podľa § 6 ods. 2 CMP na rozhodnutie o príslušnosti, posúdil dôvodnosť nesúhlasu s postúpením a dospel k záveru, že nesúhlas Krajského súdu v Trnave s postúpením veci je nedôvodný.

9. Z obsahu spisu vyplýva, že Krajský súd v Bratislave ako súd odvolací do 31. mája 2023 nerozhodol o

podanom odvolaní otca proti rozsudku Okresného súdu Bratislava IV z 29. novembra 2022 sp. zn. 25P/182/2019 a prípisom z 12. júna 2023 spis postúpil Krajskému súdu v Trnave ako súdu funkčne a kauzálné príslušnému s poukazom na ustanovenie § 6 ods. 1 a § 3 ods. 5 písm. b) CMP z dôvodu zmeny funkčnej a miestnej príslušnosti; dôvodil tým, že zákonom č. 150/2022 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s novými sídlami a obvody súdov, v znení neskorších predpisov, bol s účinnosťou od 1. júna 2023 zmenený Civilný mimosporový poriadok tak, že podľa § 3 ods. 5 písm. b) predmetného zákona na konanie o odvolaní proti rozhodnutiu vo veciach podľa prvej hlavy a tretej hlavy druhej časti, tretej časti a štvrtej časti (ďalej len "konanie o odvolaní") vydanému okresným súdom so sídlom v obvode Krajského súdu v Bratislave a Krajského súdu v Nitre je príslušný Krajský súd v Trnave. Vychádzajúc z ustanovenia § 396b CMP konštatoval, že ide o procesné ustanovenie intertemporálnej povahy, ktorým sa určuje režim dočasného, prechodného (intertemporálneho) spolupôsobenia skoršej a neskoršej právnej úpravy; teda vzájomný vzťah týchto úprav. Nosným pojmovým znakom procesnej intertemporality je princíp okamžitej aplikovateľnosti novej procesnej úpravy na všetky konania prebiehajúce na súde a začaté podľa doterajších (zrušených) predpisov. Účelom princípu okamžitej aplikovateľnosti nových procesných noriem, teda použiteľnosti nových procesných ustanovení na konania začaté a prebiehajúce podľa doterajšej právnej úpravy, je zabezpečiť taký procesný priebeh jednotlivých konaní, ktorý nepripúšťa alternatívne a v dôsledku toho sporné výklady pre časovú pôsobnosť príslušných predpisov alebo ich jednotlivých ustanovení (PL. ÚS 107/2011, II. ÚS 185/2018, III. ÚS 349/2020, II. ÚS 451/2022-32). Uviedol, že ustanovenie § 396b CMP je výnimkou z princípu okamžitej aplikovateľnosti novej procesnoprávnej úpravy Civilného mimosporového poriadku v znení účinnom od 1. júna 2023 a vzťahuje sa výlučne na konania začaté a právoplatne neskončené na súdoch vecne a miestne príslušných. Poukázal na chápanie vecnej príslušnosti ako vymedzenie pôsobnosti na riešenie vecí v prvej inštancii medzi súdmi rôzneho druhu; ide o určenie, či v danej veci majú rozhodovať ako sudy prvej inštancie okresné sudy alebo sudy krajské a dodal, že na konanie v prvej inštancii vo veciach podľa prvej hlavy a tretej hlavy druhej časti, tretej časti a štvrtej časti Civilného mimosporového poriadku je príslušný okresný súd (§ 2 ods. 1 CMP v spojení s § 12 ods. 1 CSP). Ustanovenia o miestnej príslušnosti zasa určujú, ktorý zo súdov prvej inštancie, t. j. ktorý konkrétny súd zo všetkých vecne príslušných súdov je mieste príslušným vec prejednať a rozhodnúť (§ 3 ods. 1, ods. 2 CMP). Mal za to, že príslušnosť súdu na konanie o odvolaní, t. j. na konanie v druhej inštancii, sa označuje ako funkčná príslušnosť; podľa § 2 ods. 1 CMP v znení účinnom do 31. mája 2023, v spojení s § 34 CSP v znení účinnom do 31. mája 2023 o odvolaní rozhoduje krajský súd, ak tento zákon neustanovuje inak. Postúpenie veci uzavrel úvahou, že pokiaľ teda na konanie o odvolaní podľa predpisov účinných do 31. mája 2023 bol funkčne príslušný Krajský súd v Bratislave, zatiaľ čo s účinnosťou od 1. júna 2023 je na konanie o odvolaní v zmysle § 3 ods. 5 písm. b) CMP funkčne a kauzálné (vo veciach podľa prvej hlavy a tretej hlavy druhej časti, tretej časti a štvrtej časti Civilného mimosporového poriadku) príslušný Krajský súd v Trnave a súčasne § 396b CMP ako intertemporálne ustanovenie explicitne neupravilo, že konanie o odvolaní začaté a právoplatne neskončené do 31. mája 2023 sa dokončí na súde funkčne príslušnom podľa predpisov účinných do 31. mája 2023, so zreteľom na princíp okamžitej aplikovateľnosti novej procesnej právnej úpravy je na konanie o odvolaní začatom a právoplatne neskončenom do 31. mája 2023 funkčne a kauzálné príslušný Krajský súd v Trnave.

10. Ustanovenie § 396b CMP predstavuje procesné ustanovenie intertemporálnej povahy, ktorým sa určuje režim dočasného, prechodného (intertemporálneho) spolupôsobenia skoršej a neskoršej právnej úpravy; teda vzájomný vzťah týchto úprav. Základným pojmovým znakom procesnej intertemporality je princíp okamžitej aplikovateľnosti novej procesnej úpravy na všetky konania prebiehajúce na súde a začaté podľa doterajších (zrušených) predpisov. Účelom princípu okamžitej aplikovateľnosti nových procesných noriem, teda použiteľnosti nových procesných ustanovení na konania začaté a prebiehajúce podľa doterajšej právnej úpravy, je zabezpečiť taký procesný priebeh jednotlivých konaní, ktorý nepripúšťa alternatívne a v dôsledku toho sporné výklady pre časovú pôsobnosť príslušných predpisov alebo ich jednotlivých ustanovení (m. m. nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 22. októbra 2014 sp. zn. PL. ÚS 107/2011, uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky z 12. apríla 2018 sp. zn. II. ÚS 185/2018, uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky z 22. septembra 2020 sp. zn. III. ÚS 349/2020, nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 8. februára 2023 sp. zn. II. ÚS 451/2022).

11. Princíp okamžitej aplikovateľnosti novej procesnej úpravy je procesnému právu natoľko imanentný, že sa nemusí explicitne vyjadrovať v prechodných ustanoveniach procesnej úpravy - platí aj bez toho, aby bol vyjadrený (porov. Smyčková, R., Števček, M., Tomašovič, M., Kotrecová, A. a kol. *Civilný mimosporový poriadok. Komentár*. 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2017, 1064 - 1072 s.).

12. Príslušnosť súdu na konanie o odvolaní, t. j. na konanie v druhej inštancii, sa označuje ako funkčná príslušnosť; podľa § 2 ods. 1 CMP v znení účinnom do 31. mája 2023, v spojení s § 34 CSP v znení účinnom do 31. mája 2023 o odvolaní rozhoduje krajský súd, ak tento zákon neustanovuje inak.

13. Ustanovenie § 396b CMP je výnimkou z princípu okamžitej aplikovateľnosti novej procesnoprávnej úpravy Civilného mimosporového poriadku v znení účinnom od 1. júna 2023 a vzťahuje sa výlučne na konania začaté a právoplatne neskončené na súdoch vecne a miestne príslušných.

13.1. Je nepochybné, že prechodné ustanovenie k úpravám účinným od 1. júna 2023 (§ 396b CMP) explicitne neupravuje, že konanie o odvolaní začaté a právoplatne neskončené do 31. mája 2023 sa dokončí na súde funkčne (kauzálné) príslušnom podľa predpisov účinných do 31. mája 2023. Vzhľadom na túto absenciu ustanovení o kauzálnej a funkčnej príslušnosti potom niet zákonnej normy, podľa ktorej by mal Krajský súd v Bratislave konania začaté a právoplatne neskončené do 31. mája 2023 dokončiť. Kauzálnu a funkčnú príslušnosť Krajského súdu v Bratislave nemožno založiť ani výkladom právnej normy za použitia analógie a práve prejednanie veci bez relevantného ustanovenia zákona, by podľa názoru najvyššieho súdu predstavovalo porušenie práva na zákonného sudcu.

13.2. Aj keď v danom prípade nedochádza *expressis verbis* k prechodu výkonu súdnictva z vecne a miestne príslušného súdu na iný súd (veta za bodkočiarkou § 396b CMP; podľa Krajského súdu v Trnave - Krajský súd v Bratislave nezanikol a zachoval si svoju funkčnú príslušnosť odvolacieho súdu), hodno zdôrazniť, že zákon prechod výkonu súdnictva v danom prípade chápe tak, že hoci pri Krajskom súde v Bratislave a Krajskom súde v Trnave nedošlo k zániku/premenovaniu ani jedného z nich, zákonom č. 150/2022 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s novými sídlami a obvody súdov, v znení neskorších predpisov, bol s účinnosťou od 1. júna 2023 zmenený CMP tak, že podľa § 3 ods. 5 písm. b) predmetného zákona na konanie o odvolaní vydanému okresným súdom so sídlom v obvode Krajského súdu v Bratislave a Krajského súdu v Nitre je príslušný Krajský súd v Trnave, čím bola nepochybne zavedená zmena ich funkčnej, resp. kauzálnej príslušnosti a na to nadväzujúca zmena miestnej príslušnosti. Pri existencii kauzálnej príslušnosti je miestne príslušným ten súd, ktorý je zároveň kauzálny príslušný v danej veci (sp. zn. 2Ndc/6/2019). Od 1. júna 2023 Krajský súd v Bratislave nie je funkčne, miestne ani kauzálny príslušný rozhodovať o odvolaniach v rodinnoprávných veciach, ako súd s rodinnoprávnou agendou zanikol a tak aj pri nezmenenom označení týchto krajských súdov možno konštatovať, že došlo k prechodu výkonu súdnictva na Krajský súd v Trnave. Pri inom výklade, resp. pri dodržaní usmernenia Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky, by o podaných odvolaniach v rodinnoprávných veciach (v doteraz začatých a právoplatne neskončených do 31. mája 2023), najbližšie mesiace až roky rozhodovali civilní sudcovia Krajského súdu v Bratislave v rámci svojej občianskoprávnej agendy, čo je z celospoločenského hľadiska, sledujúci účel, ktorému prijatie súdnej reformy ako celok má slúžiť neprijateľné a nepatričné.

14. Pokiaľ teda na konanie o odvolaní podľa predpisov účinných do 31. mája 2023 bol funkčne príslušný Krajský súd v Bratislave, zatiaľ čo s účinnosťou od 1. júna 2023 je na konanie o odvolaní v zmysle § 3 ods. 5 písm. b) CMP funkčne príslušný Krajský súd v Trnave a súčasne § 396b CMP ako intertemporálne ustanovenie explicitne neupravilo, že konanie o odvolaní začaté a právoplatne neskončené do 31. mája 2023 sa dokončí na súde funkčne príslušnom podľa predpisov účinných do 31. mája 2023, potom so zreteľom na princíp okamžitej aplikovateľnosti novej procesnej právnej úpravy, je na konanie o odvolaní začaté a právoplatne neskončené do 31. mája 2023 funkčne príslušný Krajský súd v Trnave.

15. Najvyšší súd je v tejto otázke názorovo jednotný s názorom vysloveným v náleze Ústavného súdu

Slovenskej republiky z 27. júna 2023 sp. zn. IV. ÚS 257/2023 (ods. 75 až 77): “Počas konania o ústavnej sťažnosti sťažovateľa došlo k zmene § 3 ods. 5 písm. a) CMP, v zmysle ktorého na konanie o odvolaní proti rozhodnutiu vo veciach podľa prvej hlavy (konanie o návrat maloletého do cudziny pri neoprávnenom premiestnení alebo zadržaní) a tretej hlavy druhej časti, tretej časti a štvrtej časti vydanému okresným súdom so sídlom v obvode Krajského súdu v Banskej Bystrici a Krajského súdu v Trenčíne je príslušný Krajský súd v Žiline. V zmysle § 396b CMP konania začaté a právoplatne neskončené do 31. mája 2023 sa dokončia na súdoch vecne a miestne príslušných podľa predpisov účinných do 31. mája 2023; to neplatí, ak podľa osobitného predpisu výkon súdnictva prechádza z vecne a miestne príslušného súdu na iný súd. Keďže ústavný súd vracia vec na nové rozhodnutie o odvolaní, vychádzajúc z princípu okamžitej aplikability procesných noriem, platí, že na rozhodovanie o odvolaní v návratových konaniach je funkčne príslušný Krajský súd v Žiline, ktorému sa vec vracia na ďalšie konanie. Krajský súd v Žiline je v ďalšom konaní vo veci podľa § 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde viazaný právnymi názormi ústavného súdu vyjadrenými v tomto náleze.”

16. Najvyšší súd záverom poukazuje na zachovanie plynulosti a rýchlosti konania a na tomto mieste opätovne upriamuje pozornosť na zachovanie účelu tzv. súdnej reformy. Podľa dôvodovej správy k zákonu č. 150/2002 Z. z. je totiž reforma súdnej mapy jedným z nástrojov na dosiahnutie efektívne fungujúcej justície, pretože vytvára vhodné podmienky pre špecializáciu sudcov, ako na úrovni okresných súdov, tak aj na úrovni krajských súdov. Jedným zo základných cieľov novej súdnej mapy je špecializácia súdov a sudcov. Špecializácia sa predpokladá pre trestnú, civilnú, rodinnú a obchodnú agendu na všeobecných súdoch a pre správnu agendu v samostatnom správnom súdnictve. Pokiaľ je od 1. júna 2023 zmyslom novej právnej úpravy zavedenie špecializácie sudcov na trestnú, civilnú, rodinnú a obchodnú agendu, tak potom by mali v jednotlivých agendách konať tie súdy, ktoré boli dňom 1. júna 2023 špeciálne určené na rozhodovanie vecí v konkrétnej agende. Uvedené pre najvyšší súd znamená, že veci rodinnoprávnej (tzv. poručenskej) agendy by mal vybavovať od 1. júna 2023 Krajský súd v Trnave, na ktorom boli zriadené senáty špecializujúce sa na rodinnoprávnu (poručenskú) agendu. Bolo by v rozpore so zmyslom prijatej právnej úpravy, aby rodinnoprávne veci rozhodoval Krajský súd v Bratislave, na ktorom od 1. júna 2023 nie sú žiadne senáty špecializujúce sa na túto agendu.

17. Pre úplnosť najvyšší súd ešte dodáva, že postúpenie veci Krajskému súdu v Trnave v dôsledku nedostatku kauzálnej a funkčnej príslušnosti Krajského súdu v Bratislave, nie je ipso iure spôsobilé na odopretie spravodlivosti, resp. na odopretie prístupu k súdu (*denegatio iustitiae*); pri rešpektovaní princípu okamžitej aplikability procesných noriem je pojmovo vylúčené, aby tzv. reforma “súdnej mapy” (ktorej primárnym cieľom malo byť dosiahnutie rýchlejšieho a kvalitnejšieho rozhodovania, vytvorenie nových kauzálne príslušných súdov a presun agendy medzi jednotlivými súdmi) znamenala porušenie základného práva na zákonného sudcu (§ 3 ods. 3 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov) alebo porušenie procesnoprávnej zásady tzv. *perpetuatio fori*, spočívajúcej v trvaní príslušnosti.

18. Najvyšší súd vzhľadom na vyššie uvedené dospel k záveru, že nesúhlas Krajského súdu v Trnave s postúpením veci Krajským súdom v Bratislave nie je dôvodný a preto rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku uznesenia.

19. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.